



Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2018. gada 11. decembrī
(OR. en)

15462/18

UD 326
SAN 467
COPEN 442
DROIPEN 209
ENFOCUSTOM 270

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs:	Direktors <i>Jordi AYET PUIGARNAU</i> kungs, Eiropas Komisijas ģenerālsekretāra vārdā
Saņemšanas datums:	2018. gada 7. decembris
Saņēmējs:	Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretārs <i>Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN</i> kungs
K-jas dok. Nr.:	COM(2018) 846 final
Temats:	KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI UN EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI 2. Rīcības plāns par cīņu pret tabakas izstrādājumu nelikumīgu tirdzniecību (2018.–2022.)

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2018) 846 *final*.

Pielikumā: COM(2018) 846 *final*



Briselē, 7.12.2018.
COM(2018) 846 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI UN EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI**

**2. Rīcības plāns par cīņu pret tabakas izstrādājumu nelikumīgu tirdzniecību
(2018.–2022.)**

2. Rīcības plāns par cīņu pret tabakas izstrādājumu nelikumīgu tirdzniecību (2018.–2022.)

Ievads

Jau ilgāku laiku tabakas izstrādājumu nelikumīga tirdzniecība rada lielas bažas ES un tās dalībvalstīs, ņemot vērā ar to saistītās problēmas nodokļu, veselības un drošības jomās. Lai risinātu šo problēmu, ES pirms pieciem gadiem pieņēma vispusīgu stratēģiju¹. Līdztekus tam Komisija bija nākusi klajā ar pirmo rīcības plānu², kas tika īstenots ciešā sadarbībā ar dalībvalstīm.

Komisija 2017. gada maijā ziņoja³ par panākumiem, kas gūti stratēģijas un rīcības plāna īstenošanā. Ziņojumā būtībā ir norādīts, ka, lai arī kopš 2013. gada ir veikti daudzi pasākumi, tabakas izstrādājumu nelikumīgas tirdzniecības izraisītās problēmas joprojām ir tikpat aktuālas kā iepriekš. ES un tās dalībvalstīm nav citas izvēles kā turpināt konsekventi novērst tabakas izstrādājumu nelikumīgās tirdzniecības un tās mainīgo izpausmju radīto apdraudējumu. Šajā ziņā joprojām aktuāla ir bijusi 2013. gada stratēģija, kas paredz stingru regulējumu likumdošanas ceļā apvienojumā ar tiesībaizsardzības iestāžu stabilu rīcību un padziļinātu sadarbību valsts, Eiropas un starptautiskā mērogā. Komisija secināja, ka, balstoties uz izklāstīto izvērtējumu un turpmāko dialogu ar ieinteresētajām personām, tā pabeigtu pašreizējās stratēģijas pārskatīšanu un lemtu par atbilstīgiem pēcpasākumiem 2018. gadā.

Padome šo ziņojumu atbalstīja savos 2017. gada 7. decembrī pieņemtajos secinājumos, kuros norādītas arī dalībvalstu prioritārās turpmākās darbības šajā jomā. Vienlaikus Komisija turpināja tehnisko apspriešanu ar dalībvalstīm kompetento ekspertu grupās un Padomes darba grupās. Turklāt 2018. gada 23. martā atklātās, kopā ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju organizētās konferences “*Fighting illicit tobacco trade – The Stakeholder Perspective*” (“*Cīņa pret tabakas izstrādājumu nelikumīgu tirdzniecību – ieinteresēto personu skatījums*”) ietvaros notika apspriešanās ar ieinteresētajām personām. Šo pasākumu apmeklēja pārstāvji no plaša ieinteresēto personu loka – valdības, pilsoniskās sabiedrības, komersantu un akadēmiskajām aprindām.

Eiropas Parlaments vairākos gadījumos ir uzsvēris nopietnās bažas, ko izraisa tabakas izstrādājumu nelikumīgā tirdzniecība, un “balto kontrabandas cigarešu” (*illicit whites*)⁴ fenomenu, piemēram, vēl nesen – Eiropas Parlamenta 2018. gada 3. maija rezolūcijā par 2016. gada ziņojumu par ES finanšu interešu aizsardzību un cīņu pret krāpšanu⁵. Ziņojumā ir lielā mērā apliecināts tas, kas iepriekš bija teikts Eiropas Parlamenta 2016. gada marta rezolūcijā, kurā pausts aicinājums pieņemt rīcības plānu cīņai pret nelikumīgu tirdzniecību ar šādiem izstrādājumiem⁶.

¹ COM(2013) 324 *final*, 2013. gada 6. jūnijs.

² SWD(2013) 193 *final*, 2013. gada 6. jūnijs.

³ COM(2017) 235 *final*, 2017. gada 12. maijs.

⁴ Tie ir “zīmoli”, kuri nav saistīti ar tradicionālajiem tirgus dalībniekiem un kuriem Eiropas Savienībā parasti nav sava tiesiski nostiprināta izplatīšanas tīkla. Šādi produkti lielākoties tiek ražoti ārpus ES. Pārskats par nelikumīgo tabakas izstrādājumu galvenajām kategorijām ir sniegts Komisijas dienestu darba dokumentā SWD (2016) 44 *final*, 24.2.2016., 11.–12. lpp.

⁵ Eiropas Parlamenta 2018. gada 3. maija rezolūcija (2017/2190(INI))

⁶ Eiropas Parlamenta 2016. gada 9. marta rezolūcija (2016/2555(RSP))

Kā liecina šī apspriešana, daudzām ieinteresētajām personām joprojām rūp cīņa pret tabakas izstrādājumu nelikumīgo tirdzniecību, un Komisijas 2017. gada ziņojumā minētie problēmjautājumi kopumā tika atzīti par aktuāliem.

2. Rīcības plāns par cīņu pret tabakas izstrādājumu nelikumīgu tirdzniecību (2018.–2022.)

Nemot vērā dažādos paustos viedokļus un to, ka tabakas izstrādājumu nelikumīgās tirdzniecības radītās problēmas ir ilgstošas, Komisija ir nolēmusi nākt klajā ar jaunu rīcības plānu. Tas ir balstīts uz 2013. gada stratēģijas izvērtējumu un nodrošina turpinātību, pasaules mērogā joprojām uzsvāru liekot uz Pamatkonvencijas par tabakas kontroli (PKTK) protokolu⁷, bet Eiropas Savienībā – uz ES jaunās tabakas izstrādājumu izsekojamības sistēmas⁸ sekmīgu īstenošanu. Šie divi punkti būs un paliks galvenie ES ilgtermiņa politikas pasākumu elementi šajā jomā. Turklāt pašreizējais rīcības plāns (tāpat kā iepriekšējais) izvirza gan politikas pasākumus, gan tiesībsardzības iestāžu operatīvos pasākumus, jo vienīgi ar to apvienojumu var panākt tabakas izstrādājumu nelikumīgās tirdzniecības ilgtspējīgu mazināšanu.

Vienlaikus, balstoties analītisko informāciju, kas izklāstīta 2017. gada progresa ziņojumā, viens no šā rīcības plāna mērķiem ir arī dažu ES stratēģijas aspektu nostiprināšana. Konkrētāk, tā nolūks ir tabakas izstrādājumu nelikumīgas tirdzniecības problēmas sistemātiskāka risināšana tirgus kontekstā – balstoties uz atziņu, ka melnais tirgus, piem., cigaretēm, pastāv vienīgi tādēļ, ka šādiem izstrādājumiem ir pārdevēji un pircēji. Šajā ziņā ar rīcības plānu tiek izvirzītas vairākas iniciatīvas, ar kurām paredzēts ierobežot nelikumīgu tabakas izstrādājumu piedāvājumu vai pieprasījumu pēc tiem.

Tādēļ 2. Rīcības plānā ir ierosināts sistemātiskāk

- un pilnā mērā izmantot jaunā PKTK protokola kā pasaules mēroga instrumenta un foruma sniegtās iespējas ierobežot tabakas izstrādājumu nelikumīgo tirdzniecību, ņemoties vadošo lomu protokola īstenošanā pēc tā stāšanās spēkā 2018. gada 25. septembrī;
- iesaistīt galvenās izcelsmes un tranzīta valstis, izmantojot dažādos sadarbības ietvarus, kas pieejami ES, lai ierobežotu piegādes, kuras faktiski nonāk pie mūsu robežām;
- galveno uzmanību pievērst dažiem galvenajiem izejmateriāliem, kas tiek izmantoti tabakas izstrādājumu nelikumīgai izgatavošanai, proti, no jēltabakas un cigarešu filtriem līdz pat ražošanas un iepakojšanas iekārtām; kā arī

⁷ <http://www.who.int/fctc/protocol/en/>

⁸ ES izsekojamības sistēma ir pirmā šāda veida reģionālā sistēma, un tā attieksies uz visiem tabakas izstrādājumiem, kas izgatavoti ES, kā arī uz izstrādājumiem, kuri izgatavoti ārpus ES, bet tiek laisti ES tirgū. Tas dod iespēju veikt uzraudzīšanu attiecībā uz kāda izstrādājuma pašreizējo atrašanās vietu piegādes ķēdē, izveidot ierakstu par šā izstrādājuma ikvienas pārvietošanas laiku un vietu (identificēšana), kā arī apzināt izstrādājuma iepriekšējās atrašanās vietas, lai apzinātu izstrādājuma pārvešanas maršrutu atpakaļ līdz pat tā izcelsmes vietai (izsekošana). Pārskatu par 2014. gada 3. aprīļa Tabakas izstrādājumu direktīvas (2014/40/ES) pārstrādāšanu sk. šeit:

https://ec.europa.eu/health/tobacco/tracking_tracing_system_en.

- palielināt patērētāju informētību par riskiem, ar kādiem ir saistīta nelikumīgu tabakas izstrādājumu iegāde, un par tiešu saikni ar organizēto noziedzību, lai tādējādi mazinātu pieprasījumu.

Un visbeidzot, bet ne mazāk svarīgi – tā kā tabakas izstrādājumu nelikumīgā tirdzniecība ir gan slēpta, gan pastāvīgi mainīga nodarbe, šajā rīcības plānā ir arī ierosināts turpināt ieguldīt informācijas vākšanā un izvērtēšanā, lai uz to varētu balstīt politikas un operatīvo pasākumu iedarbīgu un mērķtiecīgu izvēli.

Daudzi no pasākumiem, kas ierosināti 2013. gada rīcības plānā un arī šajā dokumentā, tieši skar arī “baltās kontrabandas cigaretes”, un bieži vien attiecoties galvenokārt uz tām. Šo punktu ilustrē šāds piemērs: daudzi izstrādājumi, kas Eiropas Savienībā tiek uzskatīti par “baltajām kontrabandas cigaretēm”, attiecīgajā izcelsmes valstī ir likumīgi pieejami izstrādājumi. Ja visas šīs valstis īstenotu PKTK protokola sadaļas, it īpaši tajā paredzēto identificēšanas un izsekošanas sistēmu, “balto kontrabandas cigarešu” piedāvājums ES tirgū tiktu būtiski samazināts. Arī operatīvie pasākumi un pasākumi, kuri galvenokārt vērsti uz pieprasījumu, ievērojami ietekmētu tirdzniecību ar “baltajām kontrabandas cigaretēm”.

Pārskatīšana un uzraudzīšana

Pēc iepazīstināšanas ar vispusīgo stratēģiju par to, kā pastiprināma cīņa pret tabakas izstrādājumu nelikumīgu tirdzniecību, un tai pievienoto rīcības plānu ir apritējuši pieci gadi; balstoties uz pirmo ziņojumu par šīm iniciatīvām, kas publiskots 2017. gada maijā, ar šo 2. Rīcības plānu ir paredzēts aptvertu līdzīgu laikposmu.

Komisija uzraudzīs šā rīcības plāna īstenošanu, kā arī nelikumīgās tirdzniecības turpmāko attīstību, un turpinās ik gadu ziņot dalībvalstīm par gūtajiem panākumiem.